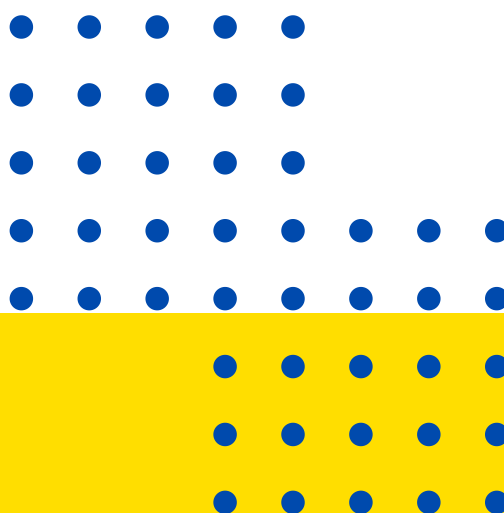




СОЦІАЛЬНО-ОСВІТНІ ДОМІНАНТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

матеріали
VII Всеукраїнської науково-практичної
Інтернет-конференції



**Бердянський державний педагогічний університет
Факультет дошкільної, спеціальної та соціальної освіти
Кафедра соціальної роботи та інклюзивної освіти
Український державний університет ім. Михайла Драгоманова
Київський університет ім. Б. Грінченка**



**СОЦІАЛЬНО-ОСВІТНІ ДОМІНАНТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ
ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ**

**SOCIAL-EDUCATIONAL DOMINANTS OF SPECIALIST'S PROFESSIONAL
PREPARATION OF SOCIAL SPHERE AND INCLUSIVE EDUCATION**

**Збірник матеріалів
VII Всеукраїнської науково-практичної
Інтернет-конференції**

22-23 жовтня 2025 року

**м. Запоріжжя
2025**

**УДК 378.091.12:364-43]:37.043.2-056.2/.3
С 69**

*Рекомендовано ухвалою вченої ради
Факультету дошкільної, спеціальної та соціальної освіти
Бердянського державного педагогічного університету
(протокол № 3 від 29.10.2025 р.)*

Соціально-освітні домінанти професійної підготовки фахівців соціальної сфери та інклюзивної освіти : матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції : збірник наукових праць ; укладачі Петровська К. В., Попова А. С. 2025. 358 с.

До збірника увійшли матеріали Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції «Соціально-освітні домінанти професійної підготовки фахівців соціальної сфери та інклюзивної освіти», які виявляють та обґрунтовують тенденції підвищення ефективності підготовки фахівців соціальної сфери та інклюзивної освіти. Матеріали збірника будуть корисними для дослідників, науковців, аспірантів, пошукачів, викладачів, здобувачів.

The collection consists of materials of Ukrainian scientific-practical Internet-conference «Social-educational dominants of specialist's professional preparation of social sphere and inclusive education» which defining and explaining trends of increasing of effective specialist's professional preparation of social sphere and inclusive education. The materials of the collection will be useful for researchers, scientists, graduate students, prospectors, lecturers, students.

Автори несуть персональну відповідальність за достовірність наданих матеріалів та правильність цитування.

**УДК 378.091.12:364-43]:37.043.2-056.2/.3
С 69**

Кафедра соціальної роботи
та інклюзивної освіти,
ФДССО, БДПУ, 2025

Наталія Черкез,

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 231 Соціальна робота,
Бердянський державний педагогічний університет

Анастасія Попова,

кандидатка педагогічних наук,
доцентка кафедри соціальної роботи та інклюзивної освіти,
Бердянський державний педагогічний університет

РОЛЬ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ СЛУЖБИ У РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ: ФУНКЦІЇ, ПРАКТИКИ, ВИКЛИКИ

Сучасні трансформації освітнього простору України, зумовлені реформами, процесами децентралізації, війною та євроінтеграційним вектором розвитку, актуалізують потребу в створенні безпечного, інклюзивного та підтримувального середовища в закладах освіти. У цьому контексті соціально-педагогічна служба виступає важливим елементом реалізації Концепції Нової української школи (НУШ), спрямованої на гуманізацію освітнього процесу, підтримку кожної дитини та формування соціальної компетентності здобувачів освіти. Саме соціальні педагоги забезпечують комплексну взаємодію школи, сім'ї та громади.

У контексті втілення ідей Нової української школи діяльність соціального педагога набуває особливої ваги, оскільки забезпечує реалізацію ключових принципів реформи: особистісно-орієнтованого підходу, партнерства, інклюзивності та формування безпечного освітнього середовища [1; 3; 4]. Соціальні педагоги виступають координаторами між усіма суб'єктами освітнього процесу – учнями, батьками, педагогами, адміністрацією та представниками громади.

Функціонально діяльність соціального педагога охоплює декілька основних напрямів [5; 6]:

- діагностичний напрям включає вивчення соціального середовища, умов життя та виховання дитини, виявлення потенційних ризиків, аналіз дисциплінарних порушень, участь у створенні індивідуальних освітніх траєкторій;
- профілактичний напрям реалізується через проведення тренінгів із розвитку життєвих і соціальних навичок, профілактику булінгу, адиктивної поведінки, правопорушень, конфліктів;
- консультативна функція охоплює індивідуальні й групові консультації для учнів, батьків та педагогів з питань соціального розвитку, адаптації, мотивації до навчання, управління емоціями;
- соціально-правова діяльність передбачає захист прав дитини, участь у міжвідомчих нарадах, підготовку клопотань, звернень до органів опіки, ювенальної превенції тощо;
- організаційно-координувальний напрям включає залучення учнів до волонтерських, культурних чи правопросвітницьких ініціатив, співпрацю з НУО, службами підтримки та громадами.

Особливу увагу соціальні педагоги приділяють забезпеченню інклюзивності, беручи участь у команді психолого-педагогічного супроводу, супроводжуючи дітей з ООП, розробляючи адаптаційні програми та індивідуальні кейс-плани підтримки [2; 6].

В умовах Нової української школи соціальні педагоги дедалі частіше звертаються до інноваційних методик, що відповідають компетентнісному підходу та орієнтовані на розвиток гнучких навичок, необхідних для життя в сучасному суспільстві. У своїй діяльності вони поєднують традиційні соціально-педагогічні технології з новими форматами впливу та взаємодії.

Серед інноваційних підходів, які стали поширеними у шкільній практиці, можна виділити [5]:

- інтерактивні методи (тренінги, кейс-методи, рольові ігри), що сприяють формуванню емоційного інтелекту, навичок командної роботи, комунікації та лідерства;

- соціальне проєктування, що активізує участь учнів у житті громади та виховує соціальну відповідальність;

- медіаційні практики як інструмент ненасильницького вирішення конфліктів, що формують культуру діалогу й примирення;

- цифрові платформи (Google Workspace, Viber, Telegram), які дозволяють здійснювати комунікацію, надавати онлайн-консультації, поширювати інформаційні матеріали й проводити соціально-просвітницьку роботу в доступному форматі.

У сучасній школі соціальний педагог активно залучається до реалізації адаптаційних програм, зокрема для учнів 5-х класів, які переходять на новий етап навчання. Заняття з розвитку навичок самоорганізації, комунікації, емоційної саморегуляції часто проводяться з використанням ігрових методів, групових вправ та елементів фасилітації [6].

Окремої уваги заслуговує мультидисциплінарна взаємодія – як ключовий принцип роботи соціального педагога. Згідно з положеннями нормативних документів [2], команда психолого-педагогічного супроводу має включати не лише педагогічних працівників, а й фахівців інклюзивно-ресурсного центру, служб соціального захисту, НУО тощо. Це сприяє підвищенню ефективності підтримки учнів і реалізації індивідуального підходу.

Таким чином, впровадження інновацій у діяльність соціального педагога не лише відповідає вимогам реформи освіти, а й створює умови для формування шкільного середовища, орієнтованого на підтримку, розвиток і безпеку кожного здобувача освіти.

Попри наявність нормативного забезпечення та визнання важливості соціально-педагогічної служби в межах Нової української школи, її реалізація на практиці залишається несистемною. Основні труднощі пов'язані з дефіцитом кадрів, особливо у сільській місцевості, де посада соціального педагога часто відсутня або поєднується з іншими функціями без належної підтримки [5]. До цього додається надмірне навантаження: в окремих школах один фахівець обслуговує до 250-300 учнів, що ускладнює індивідуальну роботу [5].

Викликом залишається і нестача можливостей для професійного розвитку: соціальні педагоги потребують регулярного навчання з тем війни, інклюзії, цифрової грамотності та медіації [6]. Також проблемною є неузгодженість функцій соціального педагога й психолога, що знижує ефективність взаємодії [7].

Водночас реформа НУШ створює перспективи для розвитку служби: автономія шкіл, компетентнісний підхід, цифрові технології та міжсекторальне партнерство дозволяють вибудовувати більш гнучку та адресну систему соціальної підтримки учнів.

Таким чином, у період воєнного стану й повоєнного відновлення України особливого значення набуває підготовка соціальних педагогів до роботи в умовах кризових ситуацій, забезпечення психосоціального супроводу, впровадження

практик резильєнтності, подолання наслідків травматизації та підтримки психічного здоров'я дітей [10]. Оскільки, саме у період післявоєнної відбудови та соціального згуртування саме соціально-педагогічна складова шкільного життя може стати одним із ключових механізмів формування психологічної стійкості учнів і педагогів, що робить її стратегічно важливою в освітній політиці України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про затвердження Положення про психологічну службу у системі освіти України : Наказ МОН України від 22.05.2018 № 509. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0885-18#Text> (дата звернення: 01.04.2025).
2. Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти : Постанова Каб. Міністрів України від 15.09.2021 № 957: станом на 6 верес. 2022 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2021-п#Text> (дата звернення: 01.04.2025).
3. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII : станом на 27 берез. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 01.04.2025).
4. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти “Нова українська школа” на період до 2029 року : Розпорядж. Каб. Міністрів України від 14.12.2016 № 988-р : станом на 22 серп. 2018 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-р#Text> (дата звернення: 01.04.2025).
5. Робота соціального педагога в навчальному закладі. *Освітній проект «На Урок» для вчителів*. URL : <https://naurok.com.ua/robota-socialnogo-pedagoga-v-navchalnomu-zakladi-141290.html> (дата звернення: 01.04.2025).
6. Соціально-психологічний супровід 5-х класів в умовах реалізації Концепції НУШ. *Освітній проект «На Урок» для вчителів*. URL : <https://naurok.com.ua/socialno-psihologichniy-suprovod-5-h-klasiv-v-umovah-realizaci-koncerpsi-nush-248459.html> (дата звернення: 01.04.2025).
7. Чому психологічна служба в системі освіти потребує змін: концепт реформи. *Нова українська школа | Веб-ресурс НУШ*. URL : <https://nus.org.ua/2024/10/10/chomu-psyhologichna-sluzhba-v-systemi-osvity-potrebuye-zmin-kontsept-reformy/> (дата звернення: 01.04.2025).